

Βρακάδες εν δράσει

ΠΑΝΤΑ αναρωτιόμουν κατά πόσο στο θεατρικό πεδίο λειτουργούν οι νόμοι της αγοράς. Κατά πόσο, δηλαδή, η προσφορά των καλλιτεχνικών σκημάτων εξαρτάται από τη ζήτηση των θεατών, κατά πόσο τα γούστα του δέκτη καθορίζουν το ρεπερτόριο και την αισθητική του καλλιτεχνικού προϊόντος, ή μήπως, τελικά, οι θεατρικοί πομποί προσπαθούν να ικανοποιήσουν έναν «πελάτη» όπως τον φαντάζονται. Υλικό για τέτοιου είδους παρατηρήσεις προσφέρουν οι καλοκαιρινές ρεπερτοριακές επιλογές των ελεύθερων κυπριακών θιάσων. Εδώ το ρήμα «πωλούνται» εφαρμόζεται κυριολεκτικά σ' ό,τι αφορά τις προορισμένες για καλοκαιρινές περιοδείες παραγωγές. Οι υπεύθυνοι των ρεπερτορίων επιλέγουν έργα τα οποία μπορούν, κατά την άποψή τους, να ελκύσουν τις αρχές των κοινοτήτων. Προκύπτει και θέμα ανταγωνισμού μεταξύ των θιάσων, καθώς οι κοινότητες συνήθως έχουν να επιλέξουν μεταξύ τριών-τεσσάρων προσφερόμενων παραγωγών, εκείνη τη μία, που κατά τη δική τους άποψη θα αρέσει στο ντόπιο κοινό.

Όλες αυτές οι προϋποθέσεις δημιουργούν ένα σύμπλεγμα προδιαγραφών στο οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται μια καλοκαιρινή παραγωγή. Το πρώτο χαρακτηριστικό είναι προβλεπτό και χωρίς την ανάλυση του ρεπερτορίου των τελευταίων χρόνων - το έργο πρέπει να είναι κωμωδία, εδώ τα σχόλια είναι αυτονόητα και περιττά. Το δεύτερο και τρίτο όμως είναι πιο ενδιαφέροντα υπό το πρίσμα της κοινωνικής ψυχολογίας και αφορούν τις χωροχρονικές παραμέτρους του επιλεγμένου έργου. Ενώ στο επίπεδο του χώρου το έργο δεν πρέπει να απέχει από το κυπριακό έδαφος, πά-

νω στο οποίο πατούν οι δέκτες, δηλαδή, να μην είναι ξενικής καταγωγής, να μην είναι προϊόν μετάφρασης, στο επίπεδο του χρόνου το έργο πρέπει να διατηρεί απόσταση ασφαλείας (μια έννοια την οποία θα αναλύσουμε πιο κάτω) από τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο συνδυασμός αυτών των προδιαγραφών περιορίζει τις επιλογές των θιάσων στο δίλημμα μεταξύ των κυπριακής γραφής έργων ή αριστοφανικών κωμωδιών. Η οικειότητα που έχουμε αποκτήσει με τον Αριστοφάνη ως κοινό και ως δημιουργό μάς κάνει να τον θεωρούμε δικό μας άνθρωπο, αλλά τον επιλέγουμε όχι λόγω της πολιτικής αιχμηρότητας και της ικανότητάς του να αποδέχεται την εμβό-

λιμη πολιτική επικαιρότητα της δικής μας εποχής, αλλά λόγω της αθυροστομίας, της λαϊκής χοντράδας του χιούμορ του και μιας γενικευμένης αντιδραστικότητας, κυπριακά χαρακτηριστικά και τα τρία.

Φέτος όμως στην αναμέτρηση μεταξύ αριστοφανικού φαλλού και κυπριακής βράκας νίκησε η τελευταία. Η βράκα «έπαιζε» σε τρεις παραγωγές, στο «Μακαρίτη τον εφτάψυχο» του Αχιλλέα Λυμπουρίδη (Σατιρικό Θέατρο), στο «Κράτος του Ττόφαλου» του Μιχάλη Πιτσιλλίδη (Θέατρο Σκάλα) και στο «Γαμπρό για κλάματα» του Χάρη Πισία (Θέατρο Διόνυσος). Οι παραγωγές αυτές, βασισμένες σε έργα, είτε γραμμένα

πριν από δεκαετίες, όπως τα πρώτα δύο, είτε φρέσκα, όπως το τελευταίο, ικανοποιούν τις προδιαγραφές για τις οποίες μιλήσαμε. Είναι κυπριακότερες κωμωδίες που παριστάνουν μια απροσδιόριστη χρονικά, αλλά σαφώς απέχουσα από τη σημερινή, πραγματικότητα. Και πάνω απ' όλα προορίζονται να αρέσουν σ' εκείνο το κοινό που οι θιάσοι θεωρούν παραδοσιακό, στο κοινό της υπαίθρου, στο κοινό που θα δεχτεί τις παραστάσεις αυτές «σπίτι του», στο φεστιβάλ του χωριού του, στο γήπεδο της κοινότητάς του. Ο σκοπός του σημερινού σημειώματος

δεν είναι η κριτική των παραγωγών που ολοκλήρωσαν ήδη τη θερινή τους πορεία, αλλά η προσπάθεια να απαντηθεί η ερώτηση, γιατί, ενώ ο κόσμος εδώ αγαπά τόσο πολύ το Χώρο του, δεν αγαπά το Χρόνο του. Γιατί με τόση ευχαρίστηση κοιτάζει προς την κατεύθυνση του απροσδιόριστου αυτού εθνικού παρελθόντος και δεν επιθυμεί τη συνάντησή με το σημερινό εαυτό του μέσα από ένα θεατρικό καθρέφτη; Γιατί βρίσκουμε τόση ψυχολογική ασφάλεια στις πτυχές της θεατρικής βράκας; Ίσως επειδή κι εκείνα τα έργα της «βράκας» ποτέ δεν υπήρξαν ρεαλιστικοί καθρέφτες της εποχής τους, ποτέ δεν είχαν (και δεν έχουν σήμερα, ακόμα και τα γραμμένα στις μέρες μας) ως αντικείμενό τους τη ζωή, αλλά μια πολύ συμβατική «πραγματικότητα» όπου το αντικείμενο της ήπιας σάτιρας ήταν οι ανθρώπινες αδυναμίες που καταπολεμούσαν στο φινάλε με μια άκακη γελοιοποίηση. Κοιτάξτε πόσο μένει στα πλαίσια αυτού του περιγράμματος των κανόνων του είδους ακόμα και το έργο του Χάρη Πισία, παρ' όλες τις σουρεαλιστικές πινελιές που έβαλε. Εδώ η «βράκα» δεν είναι καν δικαιολογημένη χρονικά, αλλά εισάγεται περισσότερο ως σύμβολο του είδους. Κι αν «Το κράτος του Ττόφαλου» απέκτησε φέτος κάποια επικαιρική χροιά, αυτό δεν ήταν στις προθέσεις των δημιουργών της παραγωγής.

Θέατρο

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ